

Õiguskantsler

Küllli Tammur
Lääne-Harju Vallavolikogu
volikogu@laaneharju.ee

Teie 30.01.2019 nr

Meie 04.03.2019 nr 6-4/190258/1901130

Ettepanek Lääne-Harju valla heakorraeeskirja põhiseadusega kooskõlla viimiseks

Lugupeetud volikogu esimees

Lääne-Harju valla elanik palus õiguskantsleril kontrollida, kas [Lääne-Harju valla heakorraeeskirja](#) (heakorraeeskiri) § 4 punktid 3, 16 ja 17 on õiguspärased.

Leian, et need sätted ei ole õiguspärased, sest ei arvesta erinevate omandivormidega ega kohaliku olustiku erinevustega (tihe- ja hajaasustus). Inimeste omandipõhiõigust ja üldist vabaduspõhiõigust on põhjendamatult ja ülemäära kitsendatud. Teen [õiguskantsleri seaduse](#) § 17 alusel Lääne-Harju Vallavolikogule ettepaneku viia heakorraeeskiri kooskõlla põhiseadusega.

Heakorraeeskirja kehtestamine on linna või valla ülesanne just seepärast, et oleks võimalik arvesse võtta kohalikke olusid, sh ühe valla erineva asustustiheduse ja olustikuga paiku. Eriti oluline on seesuguste erisuste arvestamine peale omavalitsusüksuste liitmist: on ju nüüd paljude linnade territooriumil hajaasustusega külasid, kus valitseb maaelulaad ja valdades linlikke alasid. Näiteks on mõistlik keelata omavoliline peenra rajamine vallakeskusesse valla muruplatsile, ent peenra tegemise keelamine hajaasustusega piirkonnas omal maal on ülemäärane kitsendus. Sama käib akna taha linnumaja või toiduainete riputamise ja pesu kuivatamise kohta. Eraldatud maakohas ja tiheasustusega asulas on õigustatavad erinevad piirangud. Kohalikke eeskirju kehtestades tuleb jälgida, et eeskirjad ei oleks vastuolus seadustega ega muudaks võimalikuks inimese mitmekordset karistamist ühe ja sama teo eest.

I Heakorraeeskirja § 4 punkti 3 kohaselt on valla territooriumil keelatud teekatte, murukamara, lillede, põõsaste, hekkide või puude kahjustamine ja omavolilised raietööd.

1. Heakorraeeskirja § 4 punkt 3 ei arvesta asjaolu, et see kehtib kõigi omandivormide kohta. Volikogul tuleb heakorraeeskirja kehtestades jälgida, et selle sätted ei kahjustaks isikute põhiõigusi ja -vabadusi. Näiteks rajab eramaaomanik oma krundile peenra, kahjustades sellega murukamarat. See ei ole samaväärne olukord, kui näiteks isik kaevab omal algatusel peenra asula

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

keskuses munitsipaalmaal asuvale muruplatsile. Seega kitsendab heakorraeeskirja § 4 punkt 3 ebaproportsionaalselt eraõiguslike maaomanike omandipõhiõigust (PS § 32 lõiked 1-3) ja maavaldajate üldist vabaduspõhiõigust (PS § 19 lõige 1).

2. [Karistuseseadustiku](#) (KarS) §-d 354-356 näevad ette kriminaalvastutuse puude ja põõsaste kahjustamise, hävitamise ja nende ebaseadusliku raie eest. Tiheasustusala puude ebaseaduslik raie on väärtelena karistatav [looduskaitseaduse](#) § 73 alusel (kohtuväline menetleja on Keskkonnainspeksioon ja valla- või linnavalitsus - § 75 lõiked 2 ja 3). [Metsaseaduse](#) (MS) § 68 lõige 1 kehtestab puude ja põõsaste ebaseadusliku raiumise, hävitamise või muul viisil kahjustamise eest rahatrahvi kuni 300 trahviühikut või aresti. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, näeb MS § 68 lõige 2 ette kuni 3200 euro suuruse rahatrahvi. Samal ajal sätestab KOKS § 66², et kui heakorraeeskirjade rikkumisega põhjustati oht inimese elule, tervisele või looduskeskkonnale, karistatakse selle eest rahatrahviga kuni 100 trahviühikut või kuni 1300 eurot (kui teo pani toime juriidiline isik). Metsaseaduses loetletud väärtelgude kohtuväline menetleja on Keskkonnainspeksioon või politseiasutus (§ 72 lõige 2), KOKS-s sätestatud väärtelgude (sh heakorraeeskirjade rikkumise – § 66²) kohtuväline menetleja on valla- või linnavalitsus või Politsei- ja Piirivalveamet (§ 66⁴).

3. Olukord, kus ühe ja sama teo eest võivad erinevad menetlejad karistada mitme seaduse alusel, võib viia topeltkaristamise keelu rikkumiseni. Sama teo eest ei tohi aga kedagi karistada mitu korda (PS § 23 lõige 3; KarS § 2 lõige 3).

II Heakorraeeskirja § 4 punkti 16 kohaselt on valla territooriumil keelatud asetada akna välisküljele sinna mittesobivaid esemeid ja toiduaineid.

4. Ei ole võimalik aru saada, mida on sättes silmas peetud ebasobivate esemete all. Selline säte on õiguselgusetu (PS § 13 lõige 1), allutades normi adressaadi kohaliku omavalitsuse ametniku meelevaldale. Kuna KOKS § 66² näeb heakorraeeskirjade rikkumise eest ette rahatrahvi, peab volikogu heakorraeeskirja sätete sõnastamisel arvestama karistusõiguses tuntud määratletusnõudega. KarS § 2 lõikes 1 ja PS § 23 lõikes 1 sätestatud määratletusnõude kohaselt peab tegu, mille eest seadus karistuse ette näeb, olema selgelt piiritletud. Karistusõigus ei tohi sisaldada ebamääraseid teokirjeldusi. Igaühel peab olema võimalik ette näha, milline käitumine on keelatud ja karistatav, et ta saaks oma käitumise selle järgi kujundada (vt RKÜKo 21.06.2011, [3-4-1-16-10](#), punkt 50). Eelöeldu tähendab, et väärtelkoosseisu tunnused peavad olema normi adressaadile ja eeskirja kohaldajale arusaadavad vähemalt sellisel määral, et nende sisu oleks tõlgendamiseks avatav (vt RKKKo 01.11.2013, [3-1-1-89-13](#), punkt 8.1). Antud juhul see nii aga ei ole.

5. Üldine keeld asetada akna välisküljele toiduaineid kitsendab ebaproportsionaalselt isiku üldist vabaduspõhiõigust (PS § 19 lõige 1) ja omandipõhiõigust (PS § 32 lg-d 1-3) näiteks olukorras, kus asustatud punktides eemal elav talupidaja paneb talvel lindudele akna taha toitu. Põhiõiguste ja -vabaduste tagamiseks tuleb kohalikul omavalitsusel heakorrareeglite kujundamisel mõistlikul määral arvestada olustiku erinevust oma haldusterritooriumil.

III Heakorraeeskirja § 4 punkti 17 kohaselt on valla territooriumil keelatud kuivatada pesu rõdu või lodža piirdest kõrgemal.

6. Üldine (igasuguste eranditeta) keeld valla territooriumil rōdu vōi lodža piirdest kōrgemal pesu kuivatada piirab ebaproportsionaalselt isiku ũldist vabaduspōhiōigust (PS § 19 lōige 1) ja omandipōhiōigust (PS § 32 lg-d 1-3) nāiteks sel juhul, kui kinnistu piirneb suuremalt jaolt metsaga ning lāhima teise majapidamise vōi asulani on mitu kilomeetrit. Kui tiheasustuse tingimustes on selline piirang mōistetav, siis hajaasustuslal kitsendab see ũlemāāra inimese vaba elukorraldust. Ka siin tuleb volikogul mōistlikul māāral arvestada kohaliku olustiku erinevust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

ũlle Madise

Vallo Olle 693 8445
Vallo.Olle@oiguskantsler.ee